

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Идентификациона
налепница

ПАЖЉИВО НАЛЕПИТИ

ИСТОРИЈА

PROBNI ISPIT DRŽAVNE MATURE
šk. god. 2022./2023.

POV.49.SR.R.K1.32

52761

Историја

Начин означавања одговора на листу за одговоре:

Начин исправљања грешака на листу за одговоре:

Начин исправљања грешака у испитној књижици:

ОПШТА УПУТСТВА

Пажљиво прочитајте сва упутства и следите их.

Не okreћите страницу и не решавајте задатке док то не одобри водитељ испитне просторије.

Налепите идентификационе налепнице на све испитне материјале које сте добили у сигурносној кесици.

Испит траје **135** минута.

Испред сваке групе задатака је упутство за решавање. Пажљиво га прочитајте.

Можете писати по листу за концепт, али се његов садржај неће бодовати.

Пишите читко. Нечитки одговори ће се бодовати са нула (0) бодова.

На 2. страници ове испитне књижице приказан је начин исправљања грешака.

Приликом исправљања погрешака потребно је ставити параф (искључиво скраћени потпис, а не пуно име и презиме).

Употребљавајте искључиво хемијску оловку која пише плавом или црном бојом.

Када решите задатке, проверите одговоре.

Желимо Вам много успеха!

Ова испитна књижица има 32 странице, од тога 1 празну.

I. Задаци вишеструког избора

У следећим задацима од више понуђених одговора само је **један** тачан.
Тачан одговор морате означити знаком X на листу за одговоре.
Тачан одговор доноси један бод.

1. Шта је од наведеног била последица Сулине диктатуре?

- A. освајање Картагине
- B. победа над Галима
- C. увођење остракизма
- D. увођење проскрипција

(1 бод)

2. Из којег раздобља потичу налази човекова претка са Хушњакова брда крај Крапине?

- A. из палеолита
- B. из мезолита
- C. из бакренога доба
- D. из гвозденог доба

(1 бод)

3. Пажљиво погледајте сликовне прилоге.

1

2

3

4

Којим је бројем означена грађевина у којој су се у античко доба грчке историје одржавале позоришне представе?

- A. бројем 1
- B. бројем 2
- C. бројем 3
- D. бројем 4

(1 бод)

Историја

4. Који је народ у античко доба настањивао приобално подручје и острва између река Раше и Крке?

- A. Ардијејци
- B. Далмати
- C. Јаподи
- D. Либурни

(1 бод)

5. Зашто се сматра да је демократија у Атини на врхунцу у доба Перикла?

- A. јер је уведен остракизам
- B. јер је проведена аграрна реформа
- C. јер је уведено право гласа за жене
- D. јер су уведене плате за државне службе

(1 бод)

6. Пажљиво прочитајте историјски извор.

Да стане дакле на крај тим гласовима, подметне Нерон кривце и стави на најрафинираније муке оне који су били омражени због својих гадости, а које је прости народ називао хришћанима. Име им то долази од Христа који за Тиберијеве владавине буде погубљен по наредби прокуратора Понтија Пилата. Потиснуто зачас, поново провали то погубно празноверје, не само у Јудеји где је то зло имало свој извор, већ и у самом Риму, где се са свих страна стиче и велича све што је срамно и ужасно.

Из чије је перспективе написан текст историјског извора?

- A. црквених отаца
- B. јеванђелиста
- C. многобошца
- D. хршићанина

(1 бод)

7. Пажљиво прочитајте историјски извор.

(...) Капетани и војводе, људи и напред споменута лица која су њихови поданици и припадници буду дали веру да ће нам непоколебљиво служити, свака породица која буде становала у једној кући, под једним кровом и на једном имању, мора, може и сме у року од 20 година без прекида слободно живети на нашем подручју, у месту које јој споменути генерални капетан буде одредио, без икаква плаћања пореза и било какве закупнине, обрађивати земљу или дати на обраду, примати сав плод и приход с те земље без икакве запреке или противљења. (...) Затим ћемо наредити да се сваком капетану или војводи (...) који под својим водством или управом буде имао 200 људи сваке године даде, исплати и изброји плата у новцу од 50 рајнских форинти (...). Осим тога: што год они из руку неверника и сталних непријатеља хришћанске вере (...) добију у своју власт и заплене све има припасти самим тим (...).

На који се део хрватскога територија односе друштвени односи описани у историјском извору?

- A. на Војну границу
- B. на Загребачку бискупију
- C. на поседе породице Елтз
- D. на Дубровачку Републику

(1 бод)

8. Шта је од наведенога последица „другога кметства”?

- A. развој гилди
- B. сељачке буне
- C. тропољни систем
- D. двопољни систем

(1 бод)

9. С којом су се од наведених намера хрватски интелектуалци окупљали у озаљском кругу?

- A. ради прикључења Далмације
- B. ради уроте против Леополда I
- C. ради покретања новог рата против Турака
- D. ради обликовања јединственог хрватског језика

(1 бод)

Историја

10. Пажљиво погледајте историјску карту.

Којим је документом проведена приказана територијална промена?

- A. Ахенским уговором 812. године
- B. Верденским уговором 843. године
- C. Отоновим повластицама 962. године
- D. Вормским конкордатом 1122. године

(1 бод)

11. Шта је био узрок побуне Зринских и Франкопана у 17. веку?

- A. верски прогони
- B. апсолутизам Хабзбурговаца
- C. трошкови Тридесетогодишњег рата
- D. покретање ратова против Млечана

(1 бод)

12. Пажљиво погледајте историјску карту.

По којој су од наведених институција у доба развијеног и касног средњег века били познати градови приказани на историјској карти?

- A. по универзитету
- B. по владарском двору
- C. по бискупском седишту
- D. по седиштима цехова и гилди

(1 бод)

Историја

13. Пажљиво прочитајте историјски извор.

Дознали смо пак да је недавно часни наш брат (Бернард) сплитски надбискуп истерао из градова Сплита и Трогира доста патарена. Племенити муж Кулин, бан босански, не само да је пружио сигурно склониште њиховој опачини, него и очигледну заштиту, те их је, излажући њиховој опачини своју земљу у себе сама, частио као католике, дапаче више од католика, називајући их изричито хришћанима. (...) Молимо, опомињемо и потичемо краљевску висост (...) налажући теби за опроштење греха да се приправиш силом и како доликује краљевској моћи, како би толику неправду, нанесену Христу и хришћанима осветио (...).

Чија је перспектива описана у историјском извору?

- A. римскога папе
- B. босанских крстјана
- C. босанскога владара
- D. сплитскога надбискупа

(1 бод)

14. Што је од наведеног највише утицало на пораст броја становника од 40% у САД-у крајем 19. и почетком 20. века?

- A. откриће злата
- B. узгој кукуруза
- C. укидање ропства
- D. интензивне имиграције

(1 бод)

15. Који је део хрватскога територија интензивно колонизован током 18. века?

- A. Дубровачка Република
- B. Истра
- C. Међимурје
- D. Славонија

(1 бод)

16. Пажљиво прочитајте историјски извор.

Велико мноштво људи које се сакупило (...) да види шта ће бити из „Фултонова лудовања”, урликало је и ругало се: „Нека ти бог помогне Воббу”, „Донеси нам комад Северног пола!” Фултон је са смешком вршио (...) последње припреме за одлазак, јер је превиђао, да ће се ово живо негодовање ускоро претворити у обратно.

Који је технички проналазак описан у историјском извору?

- A. авион
- B. пароброд
- C. железница
- D. аутомобил

(1 бод)

17. Пажљиво прочитајте историјски извор.

ОпшINSTVO наше држало се је особито у почетку сасвим нехајно ил се изјављивало у противном смислу, јер се је казало, да је идеја (...), изрод младих угријаних глава, пак ће свега тога доскора нестати; ко што нестaje у свету многих других незрелих и дечинских игара. Али на срећу ни Гај нити његови присталице недадоше се ушуткати тим отпором.

Из чије је перспективе написан историјски извор?

- A. праваша
- B. униониста
- C. хрватских препородитеља
- D. туропољскога ситног племства

(1 бод)

18. Ко су били конструктори првог аутомобила из 1885. године?

- A. Фридрих Бенз и Готлиб Дајмлер
- B. Никола Тесла и Томас Алва Едисон
- C. Семјуел Морз и Гуљем Маркони
- D. Вернер вон Сименс и Антонио Паћиноти

(1 бод)

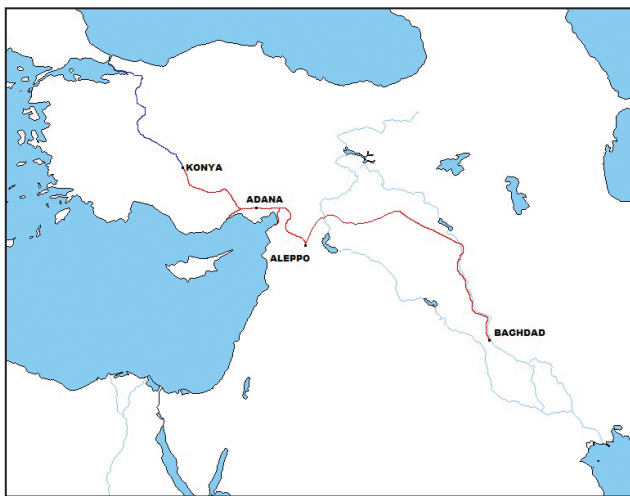
Историја

19. Шта је био узрок народног покрета из 1883. године?

- A. политика новог курса
- B. одлуке сабора из 1861. године
- C. нерешен статус Хрвата у Босни и Херцеговини
- D. незадовољство положајем Хрватске по нагодби са Угарском

(1 бод)

20. Пажљиво погледајте историјску карту.

Која је европска држава почетком 20. века добила концесију за градњу железничке пруге чија је траса приказана на историјској карти?

- A. Белгија
- B. Француска
- C. Немачка
- D. Велика Британија

(1 бод)

21. Који су уметници осликали Златну дворану, седиште Одељења за богоштовље и наставу у доба Изидора Кршњавога?

- A. Селестин Медовић и Влахо Буковац
- B. Иван Генералић и Иван Лацковић
- C. Иван Дукновић и Иван Рангер
- D. Вјекослав Карас и Мирослав Краљевић

(1 бод)

22. Која је била последица залагања Стјепана Радића за право гласа жена у Краљевини СХС?

- A. Жене и даље нису имале право гласа.
- B. Уведено је опште право гласа жена.
- C. Право гласа имале су само жене из племства.
- D. Уведено је право гласа свих образованих жена.

(1 бод)

23. Пажљиво погледајте сликовни прилог.

Превод сликовног прилога: ЗА ЗАСЛУГЕ; 4. МАРТА 1912. ШТРАЈК ГЛАЂУ

Који је покрет додељивао медаљу приказану на сликовноме прилогу?

- A. суфражетски
- B. антифашистички
- C. комунистички
- D. аболиционистички

(1 бод)

24. Који је документ настао као реакција хрватских интелектуалаца на Новосадски договор из 1954. године?

- A. Меморандум САНУ
- B. Загребачке пунктације
- C. Декларација о називу и положају хрватскога књижевног језика
- D. закључци X седнице Централнога комитета Савеза комуниста Хрватске

(1 бод)

Историја

25. Пажљиво погледајте сликовни прилог.

Превод текста са сликовнога прилога:

Покажимо џокера

Рузвелтов New Deal (Њу дил)

На карти – *Социјалистички експеримент*

Шта је у програму *New Deal (Њудила)* критиковано приказаном карикатуром?

- A. јачање синдиката
- B. политика изолационизма
- C. плаћање здравствених услуга
- D. смањење пореза богаташима

(1 бод)

26. На шта се односи Протокол из Кјота?

- A. на употребу нуклеарног оружја
- B. на промене међународних граница
- C. на заједничка свемирска истраживања
- D. на смањење емисије стакленичких гасова

(1 бод)

27. Пажљиво погледајте сликовни прилог.

“See how many are staying on our side.”

Don Wright: *The Miami News*, 1961.

Превод текста са сликовнога прилога:

Погледајте колико их је много остало на нашој страни.

Берлински зид подигнут 13. августа 1961. године

Ко су били челници супротстављених сила у време догађаја приказаног на сликовном прилогу?

- A. Џон Фицџералд Кенеди и Никита Хрушчов
- B. Двајт Дејвид Ајзенхауер и Јосиф Висарионович Стаљин
- C. Роналд Реган и Михаил Горбачов
- D. Вудру Вилсон и Владимир Иљич Лењин

(1 бод)

Историја

28. Шта је била последица Споразума Тито – Шубашић?

- A. сукоб с Информбироом
- B. повратак краља у земљу
- C. заједничке ратне операције
- D. састављање заједничких влада

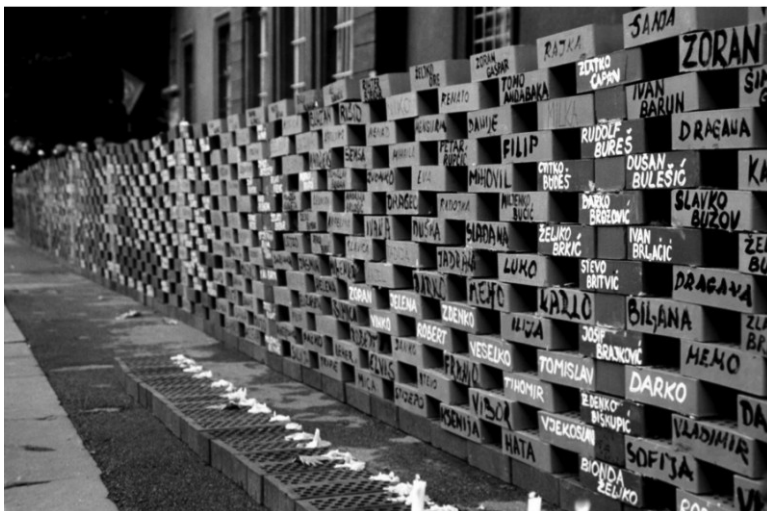
(1 бод)

29. На који се процес из времена Домовинскога рата односи Ердутски споразум?

- A. на јачање хрватске војске
- B. на увођење нове валуте хрватски динар
- C. на реинтеграцију источне Славоније, Барање и западног Срема
- D. на припрему операције Олуја и сарадњу са Армијом Босне и Херцеговине

(1 бод)

30. Пажљиво погледајте сликовни прилог.

Који је историјски догађај био повод настанку приказаног споменика?

- A. страдања у Првоме светском рату
- B. страдања у Јасеновцу
- C. страдања на Блајбургу
- D. страдања у Домовинском рату

(1 бод)

II. Задаци вишеструког избора (хронологије)

У следећим задацима од више понуђених одговора само је **један** тачан.
Тачне одговоре морате означити знаком X на листу за одговоре.
Тачан одговор доноси један бод.

31. У којем су низу тачно хронолошки поредани владари јеврејске државе у староме веку?

- A. Соломон → Давид → Саул → Робоам и Јеробоам
- B. Давид → Саул → Соломон → Робоам и Јеробоам
- C. Саул → Давид → Соломон → Робоам и Јеробоам
- D. Робоам и Јеробоам → Давид → Соломон → Саул

(1 бод)

32. У којему су низу тачно хронолошки поредани догађаји из раздобља првог миленијума пре Христа на подручју где су живели Илири?

- A. рат против Теуте → Гентијев пораз → поход против Димитрија Фарскога → Батонов пораз
- B. Гентијев пораз → поход против Димитрија Фарскога → рат против Теуте → Батонов пораз
- C. поход против Димитрија Фарскога → рат против Теуте → Гентијев пораз → Батонов пораз
- D. рат против Теуте → поход против Димитрија Фарскога → Гентијев пораз → Батонов пораз

(1 бод)

33. У којем су низу тачно хронолошки поредани догађаји из раздобља историје Византије?

- A. Јустинијанова реконквиста → одбрана Цариграда од Словена, Авара и Персијанаца → ратови против Арабљана → ратови против Турака Селџука
- B. ратови против Турака Селџука → Јустинијанова реконквиста → одбрана Цариграда од Словена, Авара и Персијанаца → ратови против Арабљана
- C. Јустинијанова реконквиста → ратови против Турака Селџука → ратови против Арабљана → одбрана Цариграда од Словена, Авара и Персијанаца
- D. ратови против Арабљана → Јустинијанова реконквиста → одбрана Цариграда од Словена, Авара и Персијанаца → ратови против Турака Селџука

(1 бод)

Историја

34. У којему су низу тачно хронолошки поредани извори из раносредњовековне историје Хрвата?

- A.** натпис из Шопота → натпис из Рижиница → натпис краљице Јелене → Башћанска плоча
- B.** натпис из Рижиница → натпис из Шопота → натпис краљице Јелене → Башћанска плоча
- C.** натпис из Рижиница → натпис краљице Јелене → натпис из Шопота → Башћанска плоча
- D.** Башћанска плоча → натпис из Шопота → натпис краљице Јелене → натпис из Рижиница

(1 бод)

35. У којему су низу тачно хронолошки поредани догађаји из америчке историје?

- A.** Бостонска чајанка → настанак Декларације независности → склопљен Мир у Паризу → провођење Монрове доктрине
- B.** настанак Декларације независности → склопљен Мир у Паризу → провођење Монрове доктрине → Бостонска чајанка
- C.** бостонска чајанка → провођење Монрове доктрине → настанак Декларације независности → склопљен Мир у Паризу
- D.** Бостонска чајанка → склопљен Мир у Паризу → настанак Декларације независности → провођење Монрове доктрине

(1 бод)

36. У којему су низу тачно хронолошки поредани догађаји из Хрватске историје у време Првог светског рата?

- A.** потписивање Мартовске декларације
→ настанак Народног већа Словенаца, Хрвата и Срба
→ потписивање Женевске декларације
→ настанак Државе Словенаца, Хрвата и Срба
- B.** потписивање Мартовске декларације
→ настанак Народног већа Словенаца, Хрвата и Срба
→ настанак Државе Словенаца, Хрвата и Срба
→ потписивање Женевске декларације
- C.** настанак Народног већа Словенаца, Хрвата и Срба → потписивање Мартовске декларације → настанак Државе Словенаца, Хрвата и Срба
→ потписивање Женевске декларације
- D.** настанак Државе Словенаца, Хрвата и Срба → потписивање Мартовске декларације
→ настанак Народног већа Словенаца, Хрвата и Срба
→ потписивање Женевске декларације

(1 бод)

37. У којем су низу тачно хронолошки поредани догађаји из немачке историје за време и након Првог светског рата?

- A.** абдикација Вилхема II → Хитлеров пуч
→ побуна Спартаковаца → потписивање Версајског уговора
- B.** потписивање Версајског уговора → абдикација Вилхема II
→ побуна Спартаковаца → Хитлеров пуч
- C.** абдикација Вилхема II → побуна Спартаковаца
→ потписивање Версајског уговора → Хитлеров пуч
- D.** побуна Спартаковаца → абдикација Вилхема II
→ потписивање Версајског уговора → Хитлеров пуч

(1 бод)

Историја

38. У којем су низу тачно хронолошки поредани догађаји из раздобља хрватске историје у 20. веку?

- A.** настанак тзв. зеленога кадра → настанак Бановине Хрватске
→ проглашење Независне Државе Хрватске → капитулација Краљевине Југославије
- B.** настанак тзв. зеленог кадра → настанак Бановине Хрватске
→ капитулација Краљевине Југославије → проглашење Независне Државе Хрватске
- C.** настанак Бановине Хрватске → настанак тзв. зеленога кадра
→ проглашење Независне Државе Хрватске → капитулација Краљевине Југославије
- D.** капитулација Краљевине Југославије → проглашење Независне Државе Хрватске
→ настанак тзв. зеленога кадра → настанак Бановине Хрватске

(1 бод)

III. Задаци вишеструког избора (уз полазни садржај)

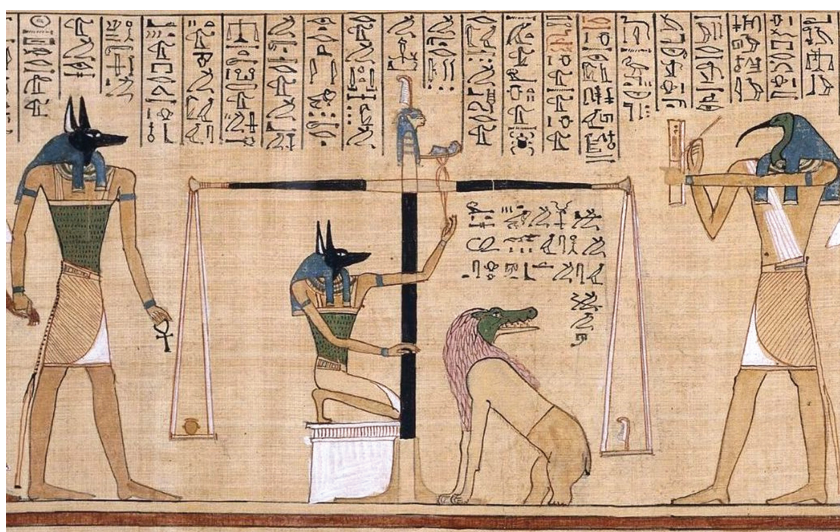
У следећим задацима проучите историјске изворе, историјске карте и сликовне прилоге те одговорите на постављена питања.

Од више понуђених одговора само је **један** тачан.

Тачне одговоре морате означити знаком X на листу за одговоре.

Тачан одговор доноси један бод.

39. Пажљиво погледајте сликовни прилог и одговорите на постављена питања.

39.1. Шта је приказано на сликовном прилогу?

- A. фараонов тријумф
- B. плаћање пореза
- C. пут у загробни живот
- D. кажњавање робова

(1 бод)

39.2. У којем се од наведених текстова налази сликовни прилог?

- A. у Књизи мртвих
- B. у Жалопојци Ипувера
- C. у текстовима пирамида
- D. у Приповести о Синухеу Египћанину

(1 бод)

Историја

40. Пажљиво погледајте сликовни прилог и одговорите на постављена питања.

40.1. Са којим је римским царем повезан настанак приказане грађевине?

- A. са Августом
- B. са Диоклецијаном
- C. са Каракалом
- D. са Трајаном

(1 бод)

40.2. Која је била првобитна намена приказане грађевине?

- A. арена
- B. терме
- C. маузолеј
- D. скупштина

(1 бод)

41. Пажљиво прочитајте историјски извор и одговорите на постављена питања.

*Народ није створен ради кнеза, него кнез ради народа, јер без народа не би он био никакав кнез. Он је зато ту да својим поданицима управља праведно и правично (...)
Под изликом религије покушао је шпански краљ увести тиранију те је, не марећи ни за какав приговор земље, повредио њене повластице погазио заклетву којом се заклео на њено одржање. И стога ми сада изјављујемо да је краљ шпански изгубио сваку власт у Холандији (...)*

41.1. У којем се веку одвио описани догађај?

- A. у 14. веку
- B. у 15. веку
- C. у 16. веку
- D. у 17. веку

(1 бод)

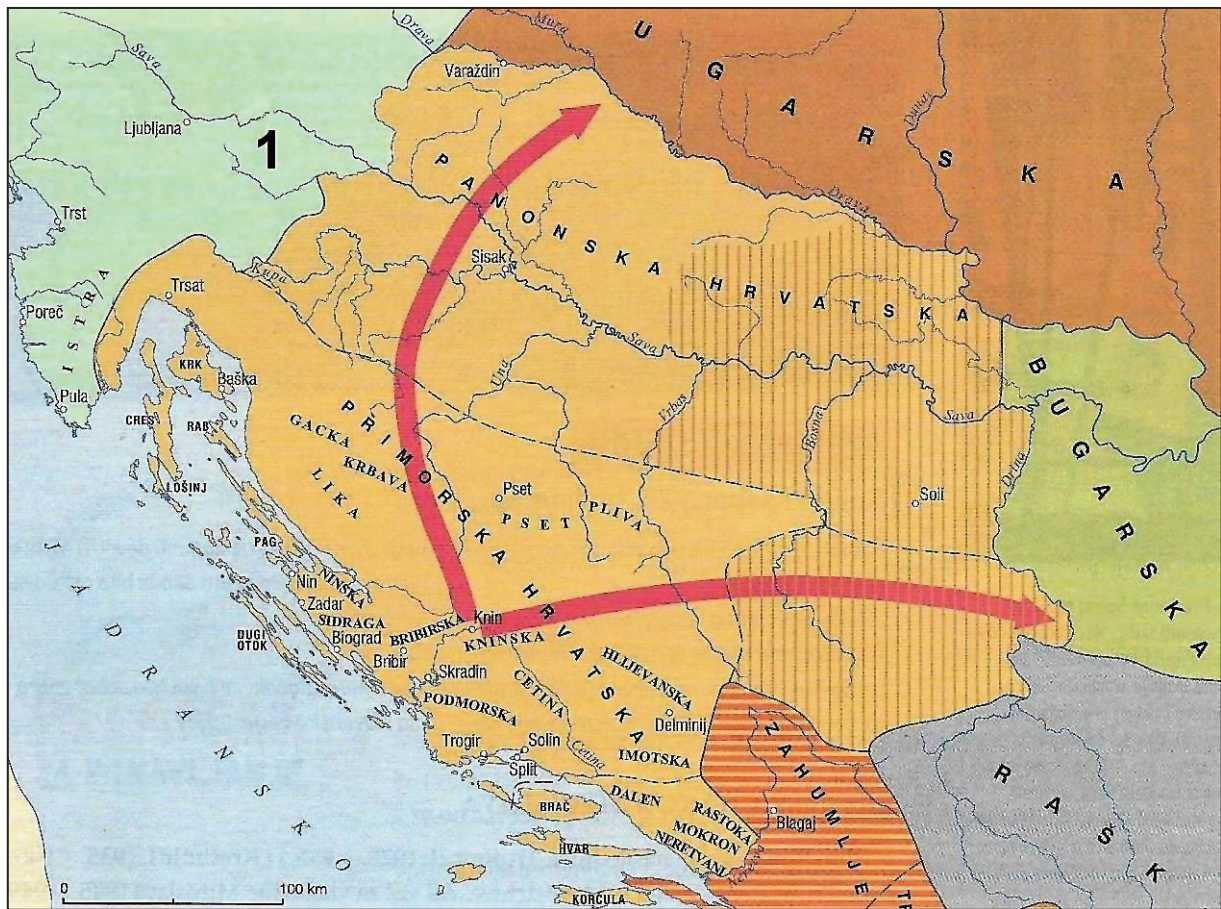
41.2. Какав је облик власти успостављен као последица описаних догађаја?

- A. уставна монархија
- B. апсолутна монархија
- C. федеративна република
- D. централистичка република

(1 бод)

Историја

42. Пажљиво погледајте историјску карту и одговорите на постављена питања.

42.1. Војни походи којег су хрватског владара приказани двема стрелицама на историјској карти?

- A. Бранимира
- B. Домагоја
- C. Томислава
- D. Трпимира

(1 бод)

42.2. Како се назива подручје означено бројем 1 на историјској карти?

- A. Багибареја
- B. Карантанија
- C. Паганија
- D. Травуња

(1 бод)

43. Пажљиво прочитајте историјски извор и одговорите на постављена питања.

III.

Владар и нација не сму никада сметнути с ума да је земљиште једини извор богатства и да их земљорадња умножава (...)

IX.

Нација која има много обрадиве земље те може лако водити разгранату трговину сировинама нека не штити употребу новца и људи превише на рукотворине и трговину луксузном робом ако то иде на штету земљорадничких радова и издатака (...)

43.1. Како се назива економска политика описана у историјском извору?

- A. физиократизам
- B. меркантилизам
- C. либерални капитализам
- D. државни капитализам

(1 бод)

43.2. Ко је аутор наведених начела економске политике?

- A. Адам Смит
- B. Франсоис Куеснау
- C. Џон Лок
- D. Жан Жак Русо

(1 бод)

Историја

44. Пажљиво прочитајте историјски извор и одговорите на постављена питања.

Станични органи били су у великој већини Мађари, међу тадашњим нижим службеницима било је нешто тзв. потчиновништва из Хрватске који су се знали изузетно „попети” до предстојника станице. На виша места чиновничка пуштали су се уз „импортирани” слој тек синови Мађара железничара који су служили овде (...) Када су 1886. г. утемељени железнички и бродарски течајеви у Пешти био је приступ домаћем елементу, који би морао десет месеци живети у Пешти о својем трошку, и с те стране нарочито отешчан. Тек на ургенцију (...) основано је, мислим 1898. г., којих десет стипендија за слушаоце тих курсова из Хрватске. Али ти су слушаоци одмах после свршених студија „експортирани”, односно задржани у Мађарској одакле се многи вратио у домовину као љути јањичар (...)

44.1. Ко је био хрватски бан у раздобљу описаном у историјском извору?

- A. Иван Мажуранић
- B. Јосип Шокчевић
- C. Карол Куен-Хедервари
- D. Левин Раух

(1 бод)

44.2. Како се назива процес описан у историјском извору?

- A. германизација
- B. аустрославизам
- C. иредентизам
- D. мађаризација

(1 бод)

45. Пажљиво погледајте сликовни прилог из раздобља Другог светског рата и одговорите на постављена питања.

Превод текста са сликовног прилога: *Заједно ћемо задавити хитлеризам*

- 45.1. Из перспективе којег је војног савеза настао сликовни прилог?

- A. Антифашистичке коалиције
- B. Тројног пакта
- C. Централних сила
- D. Мале Антанте

(1 бод)

- 45.2. Која је била препрека приказаном савезништву у времену пре настанка сликовног прилога?

- A. верски разлози
- B. културни разлози
- C. идеолошки разлози
- D. економски разлози

(1 бод)

Историја

46. Пажљиво погледајте историјску карту и одговорите на постављена питања.

46.1. Како се назива држава чија је карта приказан на сликовноме прилогу?

- A. Бановина Хрватска
- B. Држава Словенаца, Хрвата и Срба
- C. Краљевина Југославија
- D. Краљевство Срба, Хрвата и Словенаца

(1 бод)

46.2. Када је успостављена приказана територијална подела?

- A. након доношења Видовданског устава
- B. након успоставе шестојануарске диктатуре
- C. након атентата на краља Александра
- D. након склапања Споразума Цветковић – Мачек

(1 бод)

IV. Задатак продуженог одговора

У следећему задатку пажљиво посматрајте историјски извор и одговорите на постављена питања на предвиђено место у испитној књижици.

47. Пажљиво посматрајте сликовни прилог и одговорите на постављена питања.

Превод текста са сликовног прилога: *Вражја риба у египатским водама*
Америчка карикатура непознатог аутора из 1882. године

Историја

47.1. Одредите време и простор настанка сликовног прилога. Објасните друштвено-историјске околности користећи се следећим појмовима: „настанак британског колонијалног поседа“, „Индија“, „доминиони“, „Суецки канал“ и „амерички империјализам“.

[illegible]

(3 бода)

- 47.2.** Наведите коме је сликовни прилог био намењен. Објасните сврху и поруку сликовног прилога.

(3 бода)

- 47.3.** Наведите три примера/елемента са сликовног прилога који упућују на његову сврху.

(3 бода)

Празна страница